

APLIKACE PRAVA

První autorský odborný časopis

1 / 2017

“Právo není spravedlnost, ale spravedlnost je přirozené právo”

GNÓMY, Luboš Chalupa

Str. 3-9

„Přihlédnutí“ k pozdější zákonné úpravě („jakoby aplikace“) a propadná zástava

Str. 10-11

K předběžnému opatření pro obavu výkonu rozhodnutí o nákladech řízení

Str. 12

K určitosti smluvní záruky

První autorský odborný časopis

Staňte se sponsorem

Aplikace práva Vám nabízí jedinečnou možnost stát se sponsorem odborného právního časopisu a inzerovat své služby napříč dílčími vydáními časopisu. Prostřednictvím této placené reklamy získáte exkluzivní zařazení do sekce sponzorů v závislosti na vybraném rozsahu.

SEKCE SPONZOŘI BUDE BRZY DOSTUPNÁ

Rezervujte si své místo ještě dnes

JUDr. Petr Ukázka LL.M.

Je nový bezplatný internetový právní časopis určený pro právní praxi i dalším zájemcům z řad laické veřejnosti se zájmem o právo. Je prvním autorským odborným časopisem obsahujícím sborník právních statí JUD r. Luboše Chalupy, který doposud publikoval desítky odborných článků v předních právních časopisech, jako např. Právní rádce, Právní rozhledy, Soudní rozhledy, Bulletin advokacie, s rozsáhlou citací v komentářové právní literatuře jako součásti právního řádu ČR v širším smyslu.

advokat@test.com

+420 775 202 555

<https://www.aplikaceprava.cz/>

První autorský odborný časopis

„Přihlédnutí“ k pozdější zákonné úpravě („jakoby aplikace“) a propadná zástava

Str. 3-9

K předběžnému opatření pro výkon rozhodnutí o nákladech řízení

Str. 10-11

K určitosti smluvní záruky

Str. 12

JUDr. Luboš Chalupa

APLIKACE PRÁVA je nový bezplatný internetový právní časopis určený pro právní praxi i dalším zájemcům z řad laické veřejnosti se zájmem o právo. Je prvním autorským odborným časopisem obsahujícím sborník právních statí JUDr. Luboše Chalupy, který doposud publikoval desítky odborných článků v předních právních časopisech, jako např. Právní rádce, Právní rozhledy, Soudní rozhledy, Bulletin advokacie, s rozsáhlou citací v komentářové právní literatuře jako součásti právního řádu ČR v širším smyslu.

V dnešní internetové době, kdy rozhodují dny, lze autorskou prioritu nových průlomových myšlenek nejlépe zajistit vydáváním vlastního odborného časopisu až s následným převzetím ostatními autory, kteří je dále rozvedou a precizují. Autorské právo v novodobém pojetí nesprávně více chrání jiný způsob vyjádření již existující autorské myšlenky obsažené v určitém díle s jejím častým přisvojováním ze strany dalších osob za vlastní než původní originální myšlenku samu.

Smyslem nového časopisu je být podnětem pro soudní praxi, zejména rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu ČR i Ústavního soudu ČR, pro jejichž vysokou kvalitu je nezbytná odborná oponentura i zdroj nových právních názorů.

APLIKACE PRÁVA může být rovněž inspirací pro další autory i jiných společenských oblastí, aby oni sami mohli přispět k rozvoji daného oboru svými novými myšlenkami a názory prostřednictvím pravidelného zveřejňování v jimi vydávaném internetovém odborném časopise bez nutnosti zdlouhavého vydávání v tištěných periodikách s redakčními radami s rizikem ztráty priority či aktuálnosti.

Redakční informace:

Elektronický časopis se sborníkem právních statí APLIKACE PRÁVA vydává JUDr. Luboš Chalupa, www.aplikaceprava.cz, redakce@aplikaceprava.cz, Křížíkova 156, 186 00 Praha 8.
Redakční rada: JUDr. Luboš Chalupa.

Časopis vychází jednou za 3 měsíce. Časopis APLIKACE PRÁVA je registrován v Českém národním středisku ISSN Národní technické knihovny (ISSN 2336-5560). © Všechna práva vyhrazena. Jakákoli další publikace, přetištění nebo distribuce jakéhokoli materiálu nebo části materiálu uveřejněného v časopise APLIKACE PRÁVA (tištěnou i elektronickou formou) je možná pouze s uvedenou citací autora, názvu a čísla časopisu.

Autorem článků je JUDr. Luboš Chalupa
Časopis APLIKACE PRÁVA č. 1/2017 byl vydán
dne 15. 05. 2017.

PŘIHLÉDNUTÍ“ K POZDĚJŠÍ ZÁKONNÉ ÚPRAVĚ („JAKOBY APLIKACE“) A PROPADNÁ ZÁSTAVA

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3.1.2017 sp.zn. II. ÚS 3646/13 (dále jen „nález“) nově vyvolal právně teoretickou otázku přípustnosti „přihlédnutí“ k později platné zákonné úpravě v rozporu s přechodnými ustanoveními.

1. NEZÁVAZNOST ODŮVODNĚNÍ NÁLEZU VYDANÉHO NA ZÁKLADĚ OČIVIDNĚ NESPRÁVNÉHO SKUTKOVÉHO ZJIŠTĚNÍ

- 1 Nález správně respektuje zákon tím, že konečný výklad o propadné zástavě ponechává na obecném soudu, když výjimečně připouští, že obecné soudy i přes právní názor vyjádřený v nálezu mohou rozhodnout jinak a pro tento případ vylučuje přisouzení náhrady nákladů řízení procesně úspěšným žalobcům.
- 2 Nález, snad z přetíženosti, ruší pravomocná rozhodnutí obecných soudů na základě zjevně nesprávného rozhodujícího skutkového zjištění o splatnosti zajištěného dluhu s citací domněle rozporné judikatury dovolacího soudu, která je naopak zcela ustálená v otázce neplatnosti kupní smlouvy uzavřené do splatnosti zajištěného dluhu mezi prodávajícím zástavním dlužníkem a kupujícím zástavním věřitelem na základě ustanovení § 169 písm.e) obč. zákoníku č. 40/1964 Sb.
- 3 Nález očividně v rozporu se skutkovými zjištěními obecných soudů i provedenými důkazy vychází z nesprávného skutkového zjištění, že ke dni uzavření kupní smlouvy (23.10.2002) byla zajištěná pohledávka již splatná, ačkoli se tak očividně stalo až 30.11.2004.
- 4 Nález výslovně odkazuje na rozsudek NS ČR ze dne 27.1.2005 sp.zn. 29 Odo 928/2003 a R 15/2007 (rozsudek NS ČR sp.zn. 29 Odo 728/2003) s citací: „*Oproti tomu tam, kde zástavní věřitel má za osobním dlužníkem neuhrazenou pohledávku po lhůtě splatnosti, v skutku není vyloučeno ani to, aby se zástavní dlužník povinný plnit svůj závazek ze zástavního práva dohodl se zástavním věřitelem, že na něj převede vlastnické právo k zástavě a že dohodnutá kupní cena nebo (podle výše pohledávky zajištěné zástavním právem) její část bude použita (započtena) jako plnění zástavního dlužníka z titulu jeho závazku uspokojit dluh osobního dlužníka z výtěžku zpeněžení zástavy*“, které však ve skutečnosti potvrzují věcnou správnost napadených rozhodnutí obecných soudů, neboť oba výslovně a jednoznačně stanoví přípustnost uzavření kupní smlouvy mezi zástavním věřitelem jako kupujícím a zástavním dlužníkem jako prodávajícím až v realizační fázi zástavní smlouvy, tj. až po splatnosti celé zajištěné pohledávky, kdy je poprvé zřejmé, z jaké části kupní ceny se může zástavní věřitel po právu uspokojit.
- 6 Nález uvádí, že shora citovanou judikaturu Nejvyššího soudu nelze považovat za extenzivní, neboť našla vyjádření i v §1315 odst. 2 písm. b) obč. zákoníku. K tomu nález zdůrazňuje, že toto ustanovení bylo v době rozhodování Nejvyššího soudu již v platnosti, čímž jasně naznačuje, že k němu měl Nejvyšší soud přihlédnout.

První autorský odborný časopis

7

Vychází-li nález z očividně nesprávného rozhodujícího skutkového zjištění a tím i jím nesprávně citované judikatury dovolacího soudu jako domněle rozporné, která však naopak potvrzuje věcnou správnost zrušených pravomocných rozhodnutí obecných soudů, není obecný soud zcela výjimečně vázán nesprávným výkladem Ústavního soudu založeným na očividně nesprávném skutkovém základu.

8

Pro přezkoumatelnost meritorních rozhodnutí včetně nálezů je stále více žádoucí, aby tato na počátku odůvodnění obsahovala stručný výčet rozhodujících skutkových zjištění, které ve věci nálezů jsou:

- **23.10.2002** - uzavření smlouvy o postoupení pohledávky ve prospěch nového zástavního věřitele
- **23.10.2002** - uzavření kupní smlouvy na zástavu před splatností zajištěného dluhu
- **188 732 eur** - výše zůstatku zajištěné pohledávky ke dni uzavření kupní smlouvy ze dne 23.10.2002
- **11/2004** - splatnost celé zástavou zajištěné pohledávky z toho:
 - a) **34 063 eur** splatných - **6 splátek** úvěru ke dni uzavření kupní smlouvy
 - b) **145 282 eur** nesplatných - **24 splátek** úvěru ke dni uzavření kupní smlouvy
- **176 702 eur** (cca 5 400 000 Kč) - výše ceny za postoupení zástavou zajištěné pohledávky na základě smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 23.10.2002 zaplacené novým zástavním věřitelem
- **176 702 eur** (cca 5 400 000 Kč) - výše kupní ceny na prodej zástavy ještě před splatností zajištěného úvěru
- **cca 13 000 000 Kč** - tržní cena zastavené nemovitosti ke dni uzavření kupní smlouvy dle znaleckého posudku a odborného vyjádření realitní kanceláře s jejím základním popisem (nemovitost v Praze o pěti nadzemních podlaží o 14 malometrážních bytech s příslušenstvím se stavební parcelou 200 m²)
- **neúměrné zkrácení zástavního odlužníka** kupní smlouvou ze dne 23.10.2002 pod polovic v poměru cca 5 400 000 Kč (kupní cena): cca 13 000 000 Kč (tržní cena nemovitosti)
- zástavní dlužníci byli ke dni uzavření kupní smlouvy živnostníci bez zaměstnanců s obratem několik málomiliónů korun ročně, tj. **malými podnikateli**

9

Kupní smlouva uzavřená od 1.1.2001 do 31.12.2013 zástavním věřitelem jako kupujícím a zástavním dlužníkem jako prodávajícím ještě před splatností (dospělostí) zajištěného dluhu je pro rozpor s ustanovením § 169 písm.e) obč. zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění zákona č. 367/2000 Sb., absolutně neplatná bez ohledu na souběžně uzavřenou zastírací rámcovou smlouvu o „výhodnosti“ prodeje za zlomek tržní ceny s neurčitým právem zpětné koupě, což jev souladu s ustálenou judikaturou (R 5/07) i respektovanou právní literaturou (in.: Prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš, Právo zpětné koupě, Ad Notam 1/2007), neboť zástavnímu věřiteli vzniklo právo na uspokojení ze zástavy až splatností celého úvěru zajištěného zástavním právem.

10

V případě jen částečného prodlení s peněžitou pohledávkou zajištěnou zástavním právem mohl do 31.12.2013 po právu zástavní věřitel odstoupit od úvěrové smlouvy či ji vypovědět nebo žalovat o zaplacení již splatných splátek úvěru s návrhem na vydání předběžného opatření zákazu nakládání se zastavenou nemovitostí ze strany zástavního dlužníka.

2. „PŘIHLÉDNUTÍ“ K POZDĚJŠÍMU ZÁKONU („JAKOBY APLIKACE“)

11

Nález výslovně uvádí, že obecné soudy měly v řízení (vedeném od 12/2004) při posuzování platnosti kupní smlouvy ze dne 23.10.2002 s tzv. propadnou zástavou „přihlédnout“ k později platnému ustanovení § 1315 obč. zákoníku, které nabylo platnosti až dne 22.3.2012.

První autorský odborný časopis

12

Právní úprava nepřipustnosti propadné zástavy:

- **od 1.1.2001 do 31.12.2013** stanoví nepřipustnost propadné zástavy kogentní ustanovení § 169 písm.e) obč. zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění zákona č. 367/2000 Sb.

- **od 1.1.2014** stanoví nepřipustnost propadné zástavy kogentní ustanovení § 1315 obč. zákoníku

13

Ustanovení § 10 odst. 1 obč. zákoníku vylučuje aplikaci jiného ustanovení právního předpisu, lze-li případ rozhodnout na základě výslovného ustanovení.

Ustanovení § 10 odst. 1 obč. zákoníku tak naplňuje základní rozdíl mezi mocí zákonodárnou a soudní, která právo zásadně jen aplikuje s omezením soudcovské svévole typu „přihlédnutí“ k jinému než výslovnému ustanovení zákona včetně později platného ustanovení.

14

Ustanovení § 3028 odst. 3 obč. zákoníku výslovně stanoví, že nestanoví-li ustanovení § 3029 a násl. obč. zákoníku jinak, řídí se jiné právní poměry (práva a povinnosti vzniklé ode dne 1.1.2014, právní poměry týkající se práv osobnostních, rodinných a věcných s výjimkou jejich vzniku, jakož i práv a povinností z nich vzniklých přede dnem 1.1.2014) vzniklé přede dnem 1.1.2014, jakož i práv a povinností z nich vzniklých, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem 1.1.2014, dosavadními právními předpisy, pokud strany neujednají, že i tato jejich práva a povinnosti se budou od 1.1.2014 řídit obč. zákoníkem.

15

Platnost kupní smlouvy ze dne 23.10.2002 uzavřené ještě před splatností zajištěného dluhu mezi zástavním dlužníkem jako prodávajícím a zástavním věřitelem jako kupujícím se ve smyslu ustanovení § 3028 odst. 3 obč. zákoníku ve spojení s ustanovením § 10 odst. 1 obč. zákoníku posuzuje podle kogentního ustanovení § 169 písm. e) obč. zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění zákona č. 367/2000 Sb., a nikoli novou právní úpravou, která v důsledku nepřiměřené délky řízení před obecnými soudy i Ústavním soudem ČR nabyla platnosti a účinnosti až po cca 10 letech potažmo cca 12 letech.

16

Právní názor o „přihlédnutí“ („jakoby aplikace“) k příslušnému ustanovení zcela nového občanského zákoníku, který nabyl platnosti až po 9 let trvajícím soudním řízení (nikoli účinnosti), lze považovat nejen za v rozporu s právní teorií, ale i za nepřipustný zásah soudní moci do zákonodárné s narušením rovnosti účastníků i právní jistoty.

17

Přechodná ustanovení zákona výslovně stanoví, jakou právní úpravou se mají posuzovat určité právní poměry nelze prostým výkladem nerespektovat, zvláště v případě zlomových zákonných úprav, které odlišně upravují nejen dané právní poměry, ale i související obecnější právní otázky včetně neúměrného zkrácení.

18

V případě platnosti kupních smluv s propadnou zástavou je nový občanský zákoník oproti obč. zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění zákona č. 367/2000 Sb. liberálnější, avšak naopak k tomu zase současně dává zkrácenému zástavnímu dlužníkovi významná práva z titulu neúměrného zkrácení ve smyslu ustanovení § 1793 obč. zákoníku. Z tohoto srovnání vyplývá, že přechodná ustanovení obč. zákoníku tento nesoulad zlomových zákonných úprav výslovně podrobně řeší a jakýkoli jiný postup soudu: „přihlédnout k něčemu, nepřihlédnout k dalšímu“, je nejen nezákonný ale i krajně nespravedlivý.

19

Nepřiměřenou délku soudního řízení (zahájení 2004-vydání nálezem zrušených pravomocných rozhodnutí 2013) nelze klást k tíži kteréhokoli účastníka tím, že soud v jednoznačném rozporu s přechodnými ustanoveními nového zákona a kogentním ustanovením zákona ke dni uzavření kupní smlouvy i tak „přihlédne“ ke zcela nové zákonné úpravě daného institutu s opomenutím jiných ustanovení nového zákona na ochranu před neúměrným zkrácením.

První autorský odborný časopis

20

Nepřiměřenou délkou řízení nejen před obecnými soudy (9 let), ale i před Ústavním soudem ČR (3 roky), došlo v neprospěch zástavních dlužníků k nespravedlnosti i tím, že až po právní moci rozhodnutí obecných soudů nabytí platnosti a účinnosti nový obč. zákoník č. 89/2012 Sb., jenž je pro zástavní věřitele poněkud výhodnější.

21

Nepřiměřená délka řízení často není nahodilá, jak se navenek jeví, ale někdy je ze strany některého z účastníků, výjimečně i soudce, v praxi vědomě zneužívána: zdržování řízení s výhledem na možnou budoucí změnu i) zákonné úpravy, ii) soudce či iii) judikatury.

22

Přihlédnout k pozdější nové zákonné úpravě lze jen výjimečně, jsou-li k tomu objektivní důvody, např. v případě, kdy:

- a) se jedná o pouhou novelizaci určitého ustanovení zákona, která jej- často v souladu s dosavadním ustáleným výkladem - zpřesňuje
- b) přechodná ustanovení výslovně nestanoví, jakým právním předpisem se řídí dosavadní právní poměry
- c) výpovědní lhůta zasahuje i do doby účinnosti nového zákona
- d) proces vzniku právního jednání zasahuje částečně i do doby účinnosti nového zákona
- e) právní jednání (právní úkon) bylo oprávněným učiněno až po nabytí platnosti nového zákona zjevně v úmyslu účelově využít dosavadní právní úpravy krátce předtím, než nabyde účinnosti pro něj méně výhodná nová zákonná úprava

23

Posuzuje-li soud kupní smlouvu uzavřenou za účinnosti obč. zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění zákona č. 367/2000 Sb., mezi zástavním dlužníkem jako prodávajícím a zástavním věřitelem jako kupujícím k zastavené věci s přihlédnutím k později účinnému ustanovení § 1315 obč. zákoníku, musí rovněž přihlédnout k tomu, **zda kupní cena neúměrně nezkrátila zástavního dlužníka ve smyslu ustanovení § 1793 obč. zákoníku** a jeho žalobu o určení vlastnického práva analogicky posoudit jako uplatnění práva na zrušení kupní smlouvy ve smyslu ustanovení § 1793 odst. 1 obč. zákoníku.

3. ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA INSTITUTU PROPADNÉ ZÁSTAVY

24

- **Zástavní právo zaniká splněním peněžitého dluhu** až úplným zánikem zajištěného dluhu, z čehož vyplývá, že nebyl-li splacen celý zajištěný peněžitý dluh včetně veškerého příslušenství, zástavní právo nadále trvá, což je rozhodné i pro trvání zákazu sjednání propadné zástavy ve smyslu ustanovení § 169 písm.e) obč. zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění zákona č. 367/2000 Sb. i ustanovení § 1315 obč. zákoníku.
- **Zástavní právo zaniká splnutím osoby zástavního věřitele** s vlastníkem zástavy ke dni podání návrhu na vklad vlastnického práva k zastavené nemovitosti evidované v katastru ve prospěch zástavního věřitele, pokud mu bylo vyhověno. Protože návrh na vklad nemůže být nikdy úspěšně podán bez vkladné listiny, je kupní smlouva s nepřipustnou propadnou zástavou neplatná, i když byl návrh na vklad podán tentýž den, kdy byla kupní smlouva uzavřena
- **Smyslem zástavního práva** je až do dospělosti celého dluhu vlastní zajištění splacení jistiny dluhu s příslušenstvími nikoli skupování zastavených nemovitostí zástavním věřitelem již při částečném prodlení s několika měsíčními splátkami bez ohledu na tržní cenu zastavené věci za libovolnou či předem určenou kupní cenu.
- **Zajištěný dluh** je dospělý a tím nastává realizační fáze zástavy až splatnosti poslední splátky úvěru či půjčky, nedojde-li předtím k odstoupení od smlouvy či výpovědi.

24

- **Právo (nárok) na uspokojení ze zástavy vzniká** dnem, kdy je zástavní věřitel podle hmotného práva oprávněn požadovat, aby zajištěná pohledávka byla uhrazena z výtěžku získaného zpeněžením zástavy; takový okamžik nastává tehdy, jestliže dlužník zajištěnou pohledávku řádně a včas nesplnil, tj. dospělostí celého zajištěného dluhu R 5/07.
- **Ustanovení § 169** písm.e) obč. zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění zákona č. 367/2000 Sb., ani § 1315 odst. 2 obč. zákoníku nestanoví formu zakázaného ujednání za dobu trvání zástavního práva mezi zástavním dlužníkem či zástavcem jako prodávajícím a zástavním věřitelem, nýbrž akcentuje „obsah ujednání“ potažmo „samostatné ujednání“, kterými je i kupní smlouva uzavřená mezi těmito osobami po vzniku zástavního práva.
- **Vyloučení kořistění zástavního věřitele zneužívajícího momentální tísně zástavního dlužníka při jen částečném prodlení** se splácením zajištěného dluhu skupováním zastavených nemovitostí za zlomek jejich tržní ceny (na rozdíl od prodeje v dražbách) namísto vlastního účelu úvěru - inkasování jistiny dluhu s příslušenstvím - je stoletími prověřenou zkušeností ústící v institut zákazu propadné zástavy.

4. LIBOVOLNÁ CENA

25

Libovolnou cenou ve smyslu ustanovení § 1315 odst. 2 písm.b) obč. zákoníku je nejen cena závislá na libovůli jen jedné smluvní strany, nýbrž je za ní nutno považovat i kupní cenu, která byla k tíži druhé smluvní strany sjednána zjevně bez ohledu na tržní cenu zastavené věci.

26

Libovolnou cenou ve smyslu ustanovení § 1315 odst. 2 písm.b) obč. zákoníku je i kupní cena zjevně sjednaná bez ohledu na tržní cenu zastavené věci ke dni uzavření kupní smlouvy včetně kupní ceny ve stejné výši ceny jakou se nový zástavní věřitel jako postupník na základě smlouvy o postoupení pohledávky zajištěné zástavním právem zavázal zaplatit původnímu zástavnímu věřiteli jako postupiteli, která je očividně jen zlomkem tržní ceny zastavené nemovitosti, a to i s přihlédnutím k ustanovení o neúměrném zkrácení dle § 1793 obč. zákoníku.

27

Kupní cena není ve smyslu ustanovení § 1315 odst. 2 písm.b) obč. zákoníku cenou libovolnou, pokud byla mezi zástavním věřitelem jako kupujícím a zástavním dlužníkem jako prodávajícím sjednána s ohledem na tržní cenu zastavené věci ke dni uzavření kupní smlouvy.

28

Kupní smlouva uzavřená mezi zástavním dlužníkem jako prodávajícím a zástavním věřitelem jako kupujícím za kupní cenu v totožné výši jako ceny zaplacené zástavním věřitelem na základě postoupení zajištěné pohledávky bez ohledu na tržní cenu zastavené věci, tj. více než o 200% nižší než tržní cena, zakládá právo zástavního dlužníka z titulu neúměrného zkrácení ve smyslu ustanovení § 1793 odst. 1 obč. zákoníku.

5. STEJNÝ PRÁVNÍ REŽIM ČLOVĚKA, KTERÝ JE MALÝM A STŘEDNÍM PODNIKATELEM

29

Ustanovení § 1315 odst. 3 obč. zákoníku správně nově již nečiní rozdíl mezi člověkem, který je malým a středním podnikatelem včetně stále více přežívajících živnostníků (často: „sám sobě zaměstnavatelem i zaměstnancem s dluhy kam se podívá“), jejichž znalosti, schopnosti i prostředky jsou zpravidla srovnatelné s jinými lidmi, kteří nejsou podnikateli včetně top managerů nadnárodních firem, státních a obecních úředníků, právníků, daňových poradců apod.

- 30** Je očividné, že lidé podnikající na živnostenský list bez zaměstnanců se zadluženou (zastavenou) nemovitostí s obratem několik milionů korun ročně nejsou velkými podnikateli ve smyslu § 1315 odst. 3 obč. zákoníku (obrat vyšší než 1 miliarda apod.).
- 31** Z ustanovení § 1315 odst. 3 obč. zákoníku vyplývá, že v případě spotřebitele nebo fyzických osob v postavení malých a středních podnikatelů není relevantní, zda k ujednání o propadné zástavě za libovolnou nebo předem určenou kupní cenu došlo před dospělostí či po dospělosti zajištěného dluhu, když takové ujednání je výslovně po celou dobu trvání zástavního práva výslovně zakázané a nepřihlíží se k němu.

6. „VYMIZENÍ“ ČÁSTI SOUDNÍHO ŘÍZENÍ

- 32** Nález zcela ojediněle ruší nejen poslední pravomocné rozhodnutí dovolacího soudu sp.zn. 30Cdo 2769/2013 a poslední pravomocný rozsudek soudu Městského soudu v Praze sp.zn. 58Co 185/2013, ale v rozporu se zákonem o Ústavním soudu i občanským soudním řádem, jakož i více než 25 letou judikaturou Ústavního soudu ČR, i předcházející zrušující rozsudek dovolacího souduspn.zn. 30Cdo 3765/2012, čímž nastal protiprávní stav „zmizení“ relativně samostatné části dovolacího i odvolacího řízení.
- 33** Zrušení pravomocných rozhodnutí dovolacím soudem či Ústavním soudem ČR nesmí vyvolat právní stav „zmizení“ podstatné části řízení tím, že spolu s posledním rozhodnutím zruší i jemu předcházející rozhodnutí téhož stupně.
- 34** Zrušení posledních dvou po sobě navazujících pravomocných rozhodnutí dovolacího soudu téhož stupně nálezem je o to paradoxnější, že usnesením Ústavního soudu ČR ze dne 23.5.2013 sp.zn. III. ÚS 1492/2013 byla ještě před nálezem odmítnuta ústavní stížnost téhož stěžovatele proti později zrušenému předcházejícímu rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27.2.2013 sp. zn. 30 C do 3765/2012.
- 35** Nález tak nově zavádí nepřipustný výklad a praxi, že Ústavní soud ČR může zrušit jakákoli meritorní rozhodnutí obecných soudů v dané věci bez ohledu na zákonnou povinnost dodržet posloupanost všech stupňů řízení před obecnými soudy tak, aby kontinuálně navazovaly s vyloučením „zmizení“ podstatné části řízení ex post.

7. DE LEGE FERENDA

- 36** De lege ferenda - s odkazem na novou polskou právní úpravu - je žádoucí novelizace zákona o Ústavním soudu ČR např.: „*Ústavní soud rozhoduje o podaných ústavních stížnostech zásadně podle jejich nápadu s výjimkou, kdy plénium Ústavního soudu ČR věc vyčlení z běžného pořadu nápadů.*“

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28.12.1986 sp.zn. 1 Cz 34/86 (B 2/1987, č. 28): „Platnost právního úkonu je třeba posuzovat k okamžiku a se zřetelem na okolnost, kdy byl právní úkon učiněn.“

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8.8.2006 sp.zn. IV. ÚS 383/05: „Institut propadné zástavy nelze z hlediska ústavního považovat za přijatelné omezení vlastnického práva. To už proto, že umožňuje zánik vlastnictví původního vlastníka věci k zastavené věci bez ohledu na výši zůstatku nesplaceného dluhu v době, kdy se propadná zástava realizuje.“

Judikatura

R č. 5/07: „Právo (nárok) na uspokojení ze zástavy vzniká dnem, kdy je zástavní věřitel podle hmotného práva oprávněn požadovat, aby zajištěná pohledávka byla uhrazena z výtěžku získaného zpeněžením zástavy; takový okamžik nastává tehdy, jestliže dlužník zajištěnou pohledávku řádně a včas nesplnil. V případě, že dlužník neplatí sjednané splátky úvěru nebo jinak podstatně poruší povinnosti z úvěrové smlouvy a zástavní věřitel proto má právo odstoupit od smlouvy, popřípadě smlouvu (poskytnutí úvěru) vypovědět, není pro vznik práva (nároku) na uspokojení ze zástavy významné to, kdy zástavní věřitel mohl (nejdříve) od smlouvy odstoupit nebo smlouvu (poskytnutí úvěru) vypovědět a současně požadovat okamžité vrácení úvěru, ale zda a kdy se rozhodl svého oprávnění využít a zda, popřípadě kdy ho skutečně využil.“

R 15/2007: „Podstatné přitom je, zda záměr převést vlastnictví zástavy jako způsob uspokojení pohledávek ze zástavní smlouvy, projevíly smluvní strany v době, kdy již vzniklo nejen samotné zástavní právo k zástavě ale i nárok zástavního věřitele na uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy. Případy, kdy je smlouva o převodu zástavy do vlastnictví zástavního věřitele uzavřena ještě předtím, než nastane realizační fáze zástavní smlouvy (dříve, než vzniklo právo zástavního věřitele na uspokojení ze zástavy způsoby uvedenými v zákoně), lze kvalifikovat jako nepřipustné (a proto dle § 39 obč. zák. neplatné) sjednání tzv. propadné zástavy. Oproti tomu tam, kde zástavní věřitel má za osobním dlužníkem neuhrazenou pohledávku po lhůtě splatnosti, vskutku není vyloučeno ani to, aby se zástavní dlužník povinný splnit svůj závazek ze zástavního práva dohodl se zástavním věřitelem, že na něj převede vlastnické právo k zástavě a že dohodnutá kupní cena nebo (podle výše pohledávky zajištěné zástavním právem) její část bude použita (započtena) jako plnění zástavního dlužníka z titulu jeho závazku uspokojit dluh osobního dlužníka z výtěžku zpeněžení zástavy. Takovému postupu úvahy, jež se pojí k institutu „propadné zástavy“, nebrání (srov. k tomu shodně např. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. 29 Odo 928/2003, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 3, ročník 2005, pod číslem 27).“

R 23/2005: „Zástavní věřitel tedy nemá možnost realizovat zástavní právo způsobem odchylným od zákonné úpravy (podle ustanovení 151f odst. 1 obč. zák. uspokojení ze zástavy může zástavní věřitel dosáhnout pouze v rámci soudní exekuce na zástavu, resp. z výtěžku prodeje zástavy). Nemůže si smluvně upravit, že k uspokojení jeho pohledávky dojde tím, že zástavu sám prodá, nebo že na něj přejde vlastnické právo k zástavě.“

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.3.2011 sp.zn. 30 Cdo 1180/2010: „Nejvyšší soud považuje za žádoucí zdůraznit, že skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudem prvního stupně, umožňoval tomuto soudu přistoupit k danému právně kvalifikačnímu závěru, resp. jím učiněné právní posouzení věci nelze považovat za nesouladné s judikaturou Nejvyššího soudu řešící problematiku simulovaných převodních smluv, resp. disimulovaných právních úkonů [zajišťovacích převodů vlastnického práva, tzv. propadných zástav atd. – k tomu srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 495/2006 (rozhodnutí velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu), ze dne 19. května 2011, sp. zn. 30 Cdo 4378/2009, ze dne 26. října 2011, sp. zn. 30 Cdo 3155/2011; k otázce tzv. lichevní smlouvy pak srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2010, sp. zn. 30 Cdo 4665/2009 (všechny rozsudky jsou dostupné veřejnosti na internetových stránkách Nejvyššího soudu – www.nsoud.cz)]. Lze ještě zmínit např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2010, sp. zn. 33 Cdo 4246/2008 (in www.nsoud.cz), v němž dovolací soud vyslovil, že „Jestliže podle vůle smluvních stran účelem převodu vlastnického práva žalobkyně k nemovitostem na věřitele ze smlouvy o půjčce bylo zajištění pohledávky ze smlouvy o půjčce s tím, že po splacení půjčky kupující převede vlastnické právo k nemovitostem zpět na žalobkyni, nejedná se o kupní smlouvu ve smyslu § 588 obč. zák., nýbrž o ujednání odpovídající zajišťovacímu převodu vlastnického práva, postrádající obligatorní písemnou formu vyžadovanou § 553 obč. zák.; navíc jde o ujednání, které bylo sjednáno jako fiduciární převod práva a které neobsahuje dohodu o tom, jak se smluvní strany vypořádají v případě, že žalobkyně zajištěnou pohledávku z půjčky věřiteli řádně a včas neuhradí. Kupní smlouva je z těchto důvodů právním úkonem absolutně neplatným ve smyslu § 39 obč. zák.“

Autorem článku je JUDr. Luboš Chalupa

K PŘEDBĚŽNÉMU OPATŘENÍ PRO OBAVU VÝKONU ROZHODNUTÍ O NÁKLADECH ŘÍZENÍ

V soudní praxi se přes relevantní judikaturu ¹⁾ i tak vyskytnene správný právní názor, že ještě v průběhu nalézacího řízení lze vydat zákaz nakládání s věcmi účastníka z důvodu obavy výkonu budoucího rozhodnutí o nákladech řízení.

1

Doručení návrhu na předběžné opatření druhému účastníkovi s velmi krátkou soudcovskou lhůtou k vyjádření (např. tři dny) ještě před vlastním vydáním usnesení o nařízení předběžného opatření je nejen v souladu s rovností účastníků ale i určitou ochranou soudu před vydáváním zjevně právně nesprávných rozhodnutí v době, kdy nejen mnozí advokáti, ale už i samostudující laici znají relevantní judikaturu nemnohdy lépe než přetížený soudce.

2

- Vydání předběžného opatření v průběhu řízení je omezeno dnem zahájení řízení ve věci samé a končí pravomocným skončením řízení ve věci samé, což mj. vyplývá ze zániku předběžného opatření ex lege nejpozději pravomocným nevyhověním návrhu ve věci samé či uplynutím patnácti dnů ode dne vykonatelnosti rozhodnutí o věci.
- V průběhu dovolacího řízení či řízení o ústavní stížnosti proti pravomocnému konečnému meritornímu rozhodnutí včetně pravomocného výroku o náhradě nákladů řízení bezvýjimečně nelze úspěšně podat návrh na vydání předběžného opatření v již skončeném soudním řízení, neboť mimořádnými opravnými prostředky napadené pravomocné rozhodnutí lze již vykonat, pokud zvláštním rozhodnutím nebyla odložena jejich právní moc či vykonatelnost.
- Pro zjištění existence pohledávky, u níž je obava z jejího budoucího výkonu, je ex lege rozhodující stav v době vyhlášení (vydání) usnesení soudu prvního stupně.
- Z důvodu, že občanský soudní řád (§ 75c odst. 4 o.s.ř.) za rozhodný stav stanoví den vydání (vyhlášení) usnesení soudu I.stupně, nelze poté tvrzení o rozhodných skutečnostech pro vydání předběžného opatření, jakož i listiny, které je osvědčují, již nijak doplňovat či měnit.
- Pohledávka účastníka soudního řízení na náhradu nákladů řízení vzniká bezvýjimečně až právní mocí výroku o náhradě nákladů řízení a nikoli již v průběhu probíhajícího soudního řízení, když až do právní moci rozhodnutí o nákladech řízení není nikdy jisté:
 - a) zda řízení skončí meritorním rozhodnutím, případně zda neskončí zastavením řízení
 - b) kdo bude v řízení procesně úspěšný
 - c) zda jsou dány důvody hodné zvláštního zřetele pro nepřiznání náhrady nákladů
 - d) zda jsou důvody pro separaci nákladů řízení
- V průběhu řízení ve věci samé se v rozsahu práva na náhradu nákladů řízení může jednat nejvýše o budoucí nejistou pohledávku, jak co do osoby věřitele, tak i co do výše, pro níž nelze nařídit předběžné opatření a ani úspěšně nelze podat vlastní žalobu, provést zápočet apod.
- Z důvodu zákonné možnosti nepřiznání náhrady nákladů řízení z důvodů hodných zvláštního zřetele procesně úspěšnému účastníkovi není samotný procesní úspěch ani tak jistotou vzniku pohledávky na náhradu nákladů řízení vůči procesně neúspěšnému účastníkovi.
- Vydání usnesení o nařízení předběžného opatření zákazu nakládání s určitými věcmi pro obavu, že výkon rozhodnutí o náhradě nákladů probíhajícího řízení bude ohrožen pro ke dni vydání usnesení objektivně neexistující pohledávku navrhovatele na náhradu nákladů, je v hrubém rozporu s právem na spravedlivé řízení ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a předem zpochybňuje nestrannost soudnictví, neboť nepřipustně předjímá konečný výsledek nalézacího řízení.

- Usnesení o nařízení předběžného opatření zákazu nakládání s určitými věcmi z důvodu obavy, že by výkon rozhodnutí o náhradě nákladů probíhajícího nalézacího řízení byl ohrožen, je vyloučeno, pokud návrhatel v návrhu na vydání předběžného opatření netvrdí a ani objektivně tvrdit nemůže (pohledávka z náhrady nákladů řízení vzniká až dnem právní moci konečného rozhodnutí), že má vůči druhému účastníkovi určitou již existující pohledávku
- Základním skutkovým zjištěním usnesení o nařízení předběžného opatření zákazu nakládání s určitými věcmi pro obavu, že výkon rozhodnutí na peněžitě plnění bude ohrožen, je – co do osoby věřitele a dlužníka a její výše – ve věci samé žalovaná, případně v určité lhůtě zažalovaná, určitá, již existující (vzniklá) pohledávka, byť sporná a doposud nevykonatelná.
- Z důvodu zvláštní zákonné úpravy náhrady nákladů řízení v řízení o ústavní stížnosti nelze po zrušujícím nálezu Ústavního soudu ČR posléze procesně úspěšnému účastníkovi v tomto rozsahu přiznat náhradu nákladů na základě ustanovení občanského soudního řádu, např. za sepis ústavní stížnosti, sepis vyjádření k ústavní stížnosti, účasti na ústním jednání, případně účasti na vyhlášení nálezu, režijní paušály, cestovní náhrady apod.
- Lze vyslovit nové právní zásady:
„*Neexistující pohledávku nelze vykonat, což vylučuje obavy z jejího výkonu.*“
„*Lze-li vést vykonávací (exekuční) řízení, nelze již vydat předběžné opatření.*“

Judikatura:

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 16.9.2014 sp.zn. II ÚS 893/14: „Odvolací soud své rozhodnutí postavil na několika důvodech. Pokud interpretací ustanovení § 102 o.s.ř. shledal, že obava, že by výkon rozhodnutí v řízení posléze vydaného mohl být ohrožen, je dána jen ve vztahu k rozhodnutí ve věci samé, nikoli ve vztahu k dosud neexistujícímu nároku žalovaných na náhradu jejich nákladů řízení, z ústavního hlediska nelze nic vytknout. Vycházeje ze smyslu a účelu předběžného opatření, jímž je zajištění úpravy práv a povinností účastníků v době, kdy ve věci samé ještě soud nerozhodl, není pochyb o tom, že předběžné opatření je institutem vztahujícím se k řízení ve věci samé, kterou je nárok uplatněný žalobou, o němž má být v příslušném řízení věcně rozhodnuto. Tomu nasvědčuje i úprava zániku předběžného opatření obsažená v § 77 odst. 1 o.s.ř., odvislá rovněž od rozhodnutí ve věci samé. I kdyby však mohl být předběžné opatření ohledně zajištění tvrzeného nároku na náhradu nákladů řízení vydáno (což však v žádném případě nelze), je zjevné, že takový nárok by nemohl být v dosud probíhajícím řízení osvědčen, neboť má základ v procesním právu a vzniká až na základě pravomocného rozhodnutí soudu, které má konstitutivní povahu (viz. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 29Cdo 238/2007). Jestliže tedy stěžovatelé navrhli vydání předběžného opatření z obavy, že by výkon budoucího rozhodnutí, kterým by jim mohly být přiznány jejich náklady řízení v případě, že budou ve sporu úspěšní, mohl být ohrožen, odvolací soud nepochybil, pokud shledal, že takové právo jim nepřísluší.“

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.9.2007 sp.zn. 29Cdo 238/2007: „Z výše citovaného ustanovení § 151 odst. 4 o.s.ř. jednoznačně vyplývá, že nárok na náhradu nákladů řízení má základ v procesním právu a vzniká teprve na základě pravomocného rozhodnutí soudu, které má v tomto ohledu konstitutivní povahu (k tomu srov. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. A kol. Občanský soudní řád, Komentář. I. díl. 7. Vydání, Praha: C.H.BECK. 2006, str. 676). Rozhodnutí o nákladech řízení (nárok na náhradu nákladů řízení) je totiž jako procesní nárok zpravidla závislé na rozhodnutí ve věci samé, v takovém případě pak platí, že nenabude-li rozhodnutí ve věci samé právní moci, nelze hovořit ani o vzniku práva na náhradu nákladů řízení.“

Autorem článku je JUDr. Luboš Chalupa

K URČITOSTI SMLUVNÍ ZÁRUKY

Právní praxe doposud přehlíží neplatnost smluvní záruční lhůty, která je až na výjimky vyjádřena zcela neurčitě tak, že „záruční lhůta (záruka) je“

- 1 Stanoví-li zákon více druhů záruky, musí smluvní záruka výslovně stanovit, za jakou určitou záruku je poskytována či sjednána.
- 2 *Písemné ujednání o smluvní záruce, že “záruční lhůta (záruka) je” bez uvedení, že se jedná o určitou záruku např. za jakost, je neurčité a tím i neplatné*
- 3 Pro minimální požadavky platnosti smluvní záruční lhůty za jakost musí být v písemné smlouvě, v prohlášení prodávajícího (záručním listu) či na obalu výrobku výslovně uvedeno, že: “**záruční lhůta za jakost je**” a nikoli neurčité ujednání, že: “Záruční lhůta (tj. za cokoli) je
- 4 Protože i obchodní zákoník výslovně umožnil jen zkrácení záruční lhůty za vady jakosti zboží, je ujednání o generálním zkrácení záruční lhůty „za všechno“ i do 31.12.2013 neurčité, a tudíž neplatné.
- 5 Protože zhotovitel či prodávající může dát objednateli (kupujícímu) záruku “za cokoli” včetně záruky bezplatného vrácení věci po určitou dobu, musí být smluvní záruka výslovně, byť stručně, výslovně definována, jinak se jedná o neplatné právní jednání (právní úkon) pro neurčitost.
- 6 Není-li platně sjednána či stanovena smluvní záruční doba z důvodu její neurčitosti, platí bez dalšího zákonná záruční doba, čímž je dostatečně chráněno právní postavení kupujícího, objednatele apod.

Autorem článku je JUDr. Luboš Chalupa